

Στό Κυπριακό πρόβλημα δοκιμάζεται τά τελευταία 25 χρόνια η Τουρκική πολιτική διπλωματία. Τά γεγονότα από τό 1955 (άκόμα θά έλεγε κανείς καί πιά πρίν) δείχνουν πώς η Τουρκία, με την ένισχυση βέβαια των "Αγγλων στην άρχή καί των ΗΠΑ άργότερα, κατάφερεν όχι μόνο νά δημιουργήσει δικαιώματα στη μεγαλόνησο άλλα καί νά επιβάλει λύσεις πού της συνέφεραν (Ζυρίχη).

Η άπραξία της Έλληνικής διπλωματίας, οι λαθεμένες έπιλογές, ή ύποτακτική έξωτερική πολιτική της Ελλάδας, είναι σημεία πού πολλές φορές κατακρίθηκαν στό παρελθόν άλλα εξακολουθούν νά παραμένουν καίρια προβλήματα πού πολλές φορές μείωναν τις πρωτοβουλίες πού έπαιρνε ή Κυπριακή κυβέρνηση καί αποδυνάμωναν ά-

κόμα καί τις ίδιες τις αποφάσεις του ΟΗΕ. (Συμβούλιο Εύρώπης — έκθεση γιά βαρβαρότητες των Τουρκικών στρατευμάτων).

Σήμερα δοκιμάζεται γιά άλλη μιά φορά ή πολιτική αυτή. Θά καταφέρει άραγε ή Τουρκία νά επιβάλει πάλι τούς όρους της, νά κερδίσει άλλο ένα βήμα στην προσπάθεια της νά διχοτομήσθ τό Κυπριακό κράτος;

ΟΙ διαδοχικές ύποχωρήσεις έξυπηρετοῦν τήν "Αγκυρα

Στις 13.2.77 ο πρόεδρος Μακάριος καί ο Τουρκοκύπριος εήγέτης κ. Ντενκτάς συναντήθηκαν, με την μεσολάβηση καί την παρουσία του γεν. γραμματέα του ΟΗΕ στη Λευκωσία καί υπέγραψαν μιά συμφωνία πού θά έδωθε τις βάσεις γιά την επανένωση των ένδοκυπριακών συνομιλιών. Η συμφωνία, γνωστή σαν συμφωνία των 4 σημείων, διακήρυττε πώς:

- Η Κύπρος θά είναι ανεξάρτητη, αδέσμευτη, «διακοινοτική όμοσπονδιακή δημοκρατία».
- Τά κριτήρια με βάση τα όποια θά επιδιωχθεί λύση στό έδαφικό είναι: Η οικονομική διωσιμότητα καί παραγωγικότητα του εδάφους καί ή ιδιοκτησία της γης.
- Οι συνταγματικές αρχές πού πρέπει νά δέπουν τό νέο καθεστώς της «διακοινοτικής όμοσπονδιακής δημοκρατίας» είναι:
 - Έλευθερία διακινήσεως.
 - Έλευθερία έγκαταστάσεως.
 - Τό δικαίωμα της περιουσίας.
- Οι έξουσίες καί λειτουργίες της κεντρικής κυβέρνησης θά είναι τέτοιες πού νά διασφαλίζουν την ενότητα της χώρας, ενώ θά λαμβάνεται υπ' όψιν ο «διακοινοτικός» χαρακτήρας του κράτους.

Σχεδόν όλοι τότε, πού όλο ότι ή εφαρμογή αυτών των αρχών δεν διασφαλιζόταν, ούτε μιά σειρά άλλων προβλημάτων αντιμετώπιζόνταν σωστά, δέχονταν πώς οι 4 αυτές αρχές θά μπορούσαν νά αποτελέσουν τη βάση γιά την προώθηση του διαλόγου καί την έξεύρεση λύσης, κάτω από όρισμένες προϋποθέσεις καί κύρια αν ή Τουρκική πλευρά έδειχνε καλή πίστη καί κατανόηση.

Ο γνωστός άρθρογράφος του «Βήματος» Μ. Πλουμίδης έγραφε τότε σ' ένα άρθρο του με τον προφητικό τίτλο «Οι αρχές γιά αναζήτηση λύσεως συμφωνήθηκαν... άλλα θά εφαρμόστούν;» μεταξύ άλλων καί τά έξης: «Η διαπίστωση ότι υπήρχαν πλέον οι προϋποθέσεις γιά την διεξαγωγή ουσιαστικών συνομιλιών επέτρεψαν στον γεν. γραμματέα νά αναλάβει την πρωτοβουλία γιά νά αποφασίσει την επανάλληψη των συνομιλιών καί νά όρίσει ως τόπον την Βιέννη καί ως χρονολογία τό τέλος Μαρτίου...», καί κατέληγε: «Από όλα αυτά τά θέματα πού θά απασχολήσουν τις διακοινοτικές συνομιλίες κυριότερο είναι τό έδαφικό. Και αυτό είναι βέβαιο ότι θά απασχολήσει πρώτο τις συνομιλίες. Ποιά ήταν ή τύχη αυτών των συνομιλιών όλοι πιστεύω νά θυμούνται. Οι συνομιλίες —πρίν από τις όποιες υποβλήθηκε, από την κυπριακή πλευρά, συγκεκριμένο σχέδιο με καθορισμό πάνω σέ χάσση του ποσοστού του εδάφους των δύο διοικήσεων— οδηγήθηκαν σέ αδιέξοδο με την αρνητική στάση της τουρκικής πλευράς πού δεν δέχτηκε καν νά υποβάλει τό σχέδιό της μέσα στό χρονδιάγραμμα πού καθόριζε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ. Η στάση αυτή υποχρέωνε τον πρόεδρο Μακάριο νά δηλώσει στην εφημερίδα ΦΟΡΒΑΙΤΣ στις 23.6.77 πώς «Με τις προτάσεις της Βιέν-

Τού Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

νης φτάσαμε στό όριο της προθυμίας μας γιά παραχωρήσεις».

Ένα από τά βασικά σημεία πού όδήγησαν στό ναυάγιο των συνομιλιών της Βιέννης ήταν ή προώθηση από την πλευρά του Ντενκτάς της «στρατιωτικής κατοχύρωσης καί ασφάλειας των "συνόρων" των δύο ξεχωριστών διοικήσεων». Αυτό σήμαινε άναίρεση της αρχής της ενότητας του κράτους. Τί είχε άραγε συμβεί γιά νά αλλάξει τό τόσο «θετικό» κλίμα καί ή εύφορία πού δημιουργήθηκε με την συνάντηση Μακάριου - Ντενκτάς; Σχολιάζοντας τότε τις συνομιλίες της Βιέννης, διπλωματική προσωπικότητα της Αθήνας ανέφερε: «Η Αγκυρα όταν γίνεται μιά δική μας ύποχώρηση ή παραχώρηση προβάλλει νέους στόχους πού ξεπερνούν τις προηγούμενες ύποχωρήσεις. Πρόκειται γιά μιά πολιτική πού αν την άποδεχτούμε θά οδηγηθούμε σ' ένα λαβύρινθο ύποχωρήσεων από τις όποιες δεν θά μπορούσαμε νά άποστούμε».

Η πολιτική αυτή πού επιδίωξαν καί πέτυχαν σ' ένα σημείο οι Τούρκοι στό Κυπριακό σίγουρα είναι μιά πολιτική πού συντομα θά την συναντήσουμε καί στις άλλες διαπραγματεύσεις πού γίνονται από την

έλληνική κυβέρνηση (λ.χ. ύφαλοκρηπίδα καί έναέριο χώρο).

Η πολιτική αυτή —πού πρέπει νά μελετηθεί σέ βάθος— ακολουθήθηκε πιστά από την Τουρκία τά τελευταία χρόνια. Η δημιουργία δηλαδή ευνόικου κλίματος πού θά δημιουργούσε τόσο στην άλλη πλευρά όσο καί στις ένζενες χώρες την εντύπωση πώς πραγματικά ή Τουρκία έπεδείκνυε κάποιο συμβιβασμό, ενώ στην πραγματικότητα όταν έφτανε ή στιγμή της «ταμπακιάρας» ή τουρκική διπλωματία δεν δεσμευόταν σέ τίποτα ή πρόβαλλε ύπερφιάλες απαιτήσεις πού οδηγούσαν στό ναυάγιο. Όμως ήδη ή κυπριακή πλευρά είχε άποδεχτεί καί δεσμευτεί σ' ένα άλλο πλαίσιο.

Ένταση των πιέσεων

Μήπως δεν είναι αυτή ή πολιτική πού όδήγησε στην έγκατάλειψη της έφικτης λύσης ενός ένιαίου κράτους καί την άποδοχή της πολυπεριφερειακής γιά νά έγκαταλειφθεί κι αυτή με τη σειρά της καί νά άποδεχτεί ή κυπριακή πλευρά την διζωνική Όμοσπονδία; Μιά τέτοια προσπάθεια γίνθηκε πρίν λίγο καιρό με τό Αμερικάνικο σχέδιο πού ή δέσμευση καί άποδοχή του θά σήμαινε στην ουσία άποδοχή της νά όμοσπονδίας. Γίνεται πιά φανερό πώς οι όροι πού προβάλλει σήμερα ο Ντενκτάς σαν αναγκαίες

προϋποθέσεις γιά την επανένωση του διαλόγου δεν είναι παρά έφαρμογή της ίδιας αυτής τακτικής. Άλλα ποιός μας δεβαιώνει πώς ή άποδοχή αυτών των όρων θά όδηγήσει σέ λύση; Ποιές ήταν οι πιέσεις πού άσκήθηκαν στην Τουρκική πλευρά γιά διαλλακτικότητα; Αντίθετα ΟΛΕΣ οι πιέσεις —άμεσες ή έμμεσες— ήταν πρὸς την Έλληνοκυπριακή πλευρά γιά άποδοχή πρώτα του Αμερικάνικου σχεδίου καί τώρα γιά άποδοχή, χωρίς όρους, της φόρμουλας Βαλτχάιμ.

Η άποδοχή όμως αυτή —αν δεν όδηγήσει σέ ουσιαστικές συνομιλίες, καί δεν ύπάρχει κανένα στοιχείο πού νά δείχνει πώς θά όδηγήσει— σημαίνει νέες ύποχωρήσεις της Κυπριακής πλευράς γιάτί —αν δεχτούμε τά όσα γράφονται σχετικά με τό περιεχόμενο της φόρμουλας Βαλτχάιμ— στην ουσία της δεν διαφέρει από τό Αμερικανικό σχέδιο. Διαδικαστικά είναι άπλως θεμιτή γιάτί προέρχεται από τον γεν. γραμματέα του ΟΗΕ. Όμως ή άποδοχή αυτή πρίν τό άποδεχτεί ή Τουρκική πλευρά σημαίνει νέα δική σας δέσμευση σέ σχέση με τό περιεχόμενο του ενώ καμιά δέσμευση δεν ύπάρχει από την άλλη πλευρά.

Θά άκουστεί από πολλούς πώς ή στάση αυτή της Κυπριακής κυβέρνησης θά ένισχύσει την ύπόθεση της Κύπρου γενικά γιάτί θά δείξει την διαλλακτικότητα της. Μα τί άλλο περιμένουμε από την διεθνή κοινότητα από εκείνο πού με τόση σαφήνεια μάς έδωσε στη νέα άπόφασή της (9.11.78) ή γενική συνέλευση των Η.Ε.; Είναι δυνατό νά ελπίζουμε πώς οι ΗΠΑ, ή οι Εύρωπαϊκές χώρες πού καταψήφισαν όλες την προσφυγή της Κύπρου, πρόκειται νά αλλάξουν την πολιτική τους καί νά επιβάλουν πιά δραστήρια μέτρα μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας; Αντίθετα θά έντείνουν τις πιέσεις τους γιά νέες ύποχωρήσεις από την Κυπριακή πλευρά μέχρι τό σημείο πού θά Ικανοποιηθούν πλήρως οι όροι της Τουρκίας καί του Ντενκτάς. Έξ άλλου δεν αποτελεί ένίσχυση της Τουρκικής αδιאלλαξίας ή πρόταση του Δυτικογερμανού καγκελάριου γιά οικονομική ένίσχυση της Τουρκίας την στιγμή πού ο Ντενκτάς προβάλλει τούς «όρους» του γιά τη φόρμουλα Βαλτχάιμ; Η τί είναι ή άπλόχερη προσφορά του κ. Κρίστοφερ με την έπίσκεψή του στην Αγκυρα;

Έκείνο πού χρειάζεται είναι μιά άλλη πολιτική. Έχει αυτό έπισημανθεί από τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ πολλές φορές στις συζητήσεις στη Βουλή. Χρειάζεται ριζική αναπροσαρμογή της έξωτερικής μας πολιτικής πού θά δημιουργήσει νέα πλαίσια γιά τά ένθικά μας θέματα. Τότε ή πολιτική της Τουρκίας δεν θά άποδίσει γιάτί δεν θά κινούμαστε στά στενά πλαίσια του «άνηκομεν εις την Δύσιν» καί ή Δύση δεν θά καθορίζει τη στάση μας καί τό τί μάς συμφέρει. Τότε θά έχουμε καί μεγαλύτερη καί σπουδαιότερη διεθνή βοήθεια. Κι αν μην ξεχνάμε πώς, όπως ανέφερε ο Α. Παπανδρέου «ή έπίλυση του Κυπριακού θά είναι τό κλειδί γιά τήν έπίλυση καί των άλλων ένθικών μας προβλημάτων». Αν ανοίξουμε σήμερα την κερτα κανείς δεν ξέρει πού θά κλείσει.

